

NĚKTERÉ ZKUŠENOSTI Z PLÁNOVÁNÍ A REALIZACE ÚKOLŮ ZDOKONALOVÁNÍ OCHRANY A OBRANY LETIŠŤ PVOS

Zkušenosti z 2. světové války i z lokálních válek potvrzují, že bez vybojování nadvlády ve vzduchu nelze úspěšně vést operace a ve válce zvítězit. Jedním z nejúčinnějších způsobů k dosažení tohoto cíle je zničení nebo vyřazení letectva na letištích.

Názory nepřítele na současné způsoby vedení války, které byly ověřované při cvičeních armád NATO, pině potvrzují závěr, že v případné možné válce budou letiště cíli prvního pořadí.

Již sama geografická poloha ČSSR dává nepříteli široké možnosti k získávání zpráv o našich letištích a v případě zahájení války i možnost vyřadit z činnosti letiště nejen údery ze vzduchu, ale i pozemními vojsky. Tomuto závěru odpovídá i mimořádná pozornost, kterou zpravodajské služby imperialistických států věnují získávání údajů o našich letištích všemi druhy průzkumu, který je veden nepřetr-

žitě a systematicky. Je zaměřen na získávání poznatků o letištní síti, stavu, průběhu výstavby a údržby letišť. Dále na dislokaci útvarů vojenského letectva, jejich vybavení bojovou a zabezpečovací technikou, stavu bojové a politické přípravy s důrazem na vycvičenost pilotů a technického personálu, především však na stav bojové a mobilizační pohotovosti a na opatření pohotovostního systému PVO ČSSR.

Možnosti nepřítele působit proti našim letištím vyžadují proto přijímat soubor účinných opatření ke ztížení získávání údajů o letištích a zdokonalování jejich ochrany a obrany. Do popředí vystupují úkoly zabezpečit živou sílu, bojovou a zabezpečovací techniku letectva, nedovolit jejich vyřazení nebo zničení a připravit síly a prostředky k rychlé obnově jeho bojovosti po nepřátelských úderech.

Při analýze stavu ochrany a obrany letišť a přípravě opatření k jeho zdokonalení je nutné těžiště práce velitelů, politických pracovníků i odborných náčelníků především zaměřit na správné a jednotné chápání úkolů. Na stupni velitelství PVOS je zapotřebí otázky zdokonalování ochrany a obrany letišť nejdříve teoreticky rozpracovat a pak prakticky procvičit v rámci taktických cvičení divizí PVOS a útvarů letištních uzlů. S vybranými funkcionáři velitelství PVOS, divizí PVOS, veliteli a náčelníky štábů stíhacích leteckých pluků, letištních praporů a praporů RTZ je účelné uskutečnit odborná shromáždění, na kterých vydat metodické pokyny a konkrétní úkoly, jak otázky zdokonalování ochrany a obrany řešit, plánovat a postupně realizovat. Osvědčilo se nám zpracovat centrální plán zdokonalování ochrany a obrany letišť PVOS na pět let a konkrétní plán zdokonalení ochrany a obrany na pět let pro každé letiště. V období přípravy i při realizaci těchto úkolů svazům a útvarům PVOS poskytovat účinnou pomoc.

Plány ochrany a obrany každého letiště je třeba zpracovat podle určitých zásad. Plán připravuje velitel letiště se svým štábem v úzké součinnosti s veliteli všech útvarů dislokovaných na letišti. Plán obsahuje textovou a grafickou část.

V textové části jsou řešeny:

- cíle a úkoly ochrany a obrany letiště, které jednotky a jak budou plnit úkoly při jednotlivých stupních bojové pohotovosti,
- složení a úkoly dozorců a strážní služby,
- organizace veškerého průzkumu a vyhlášení varovných signálů, složení a trasy pohybu průzkumných a zajišťovacích hlídek,
- organizace pozemní obrany letiště,
- organizace PVO letiště,
- zřizování výbušných a nevýbušných zátarasů,
- organizace rozmístění koutových odrážedů,
- opatření taktického maskování a klamně činnosti,
- složení pohyblivé zálohy, její výzbroj a úkoly,
- časový plán plnění úkolů ochrany a obrany letiště.

Grafická část se zpracovává na mapě 1 : 10 000. Tam se zakresluje:

- hlavní prostory a objekty letiště,

- tabulky s přehledem vyčleněných sil a prostředků,

- velitelská stanoviště,

- stanoviště pozemního, vzdušného, radiočinného, chemického a povšechného biologického průzkumu,

- složení strážního a přímého zajištění, sektory pozorování a pochůzek, včetně tras pohybu průzkumných a zajišťovacích hlídek,

- opěrné body, místa okopů a rozmístění palebných prostředků pro kruhovou obranu letiště i jeho jednotlivých objektů se sektory palby nebo obrany,

- stanoviště pohyblivé zálohy,

- systém nástrah, překážek a zátarasů,

- orientační body a jejich viditelnost do dálky účinného dostřelu použitých zbraní,

- organizace spojení a velení, signály a způsoby dorozumívání,

- nejvýhodnější přístupové směry k objektům letiště,

- nejvýhodnější prostory pro vysazení výsadků v okolí letiště,

- nejpravděpodobnější náletové směry k vedení úderů na letiště nepřátelským taktickým letectvem a střelami s plochou dráhou letu s předpokládanými počty a typy letounů a střel,

- nejvýhodnější prostory pro blokování letiště nepřátelským letectvem,

- postavení a prostory účinné působnosti letištní PVO,

- stanoviště prostředků radioelektronického boje,

- využití posilových prostředků k pozemní a protivzdušné obraně letiště vyčlenovaných od jiných útvarů,

- prostory rozmístění koutových odrážedů.

Jako přílohy se k plánu zpracovávají:

- plán maskování a klamně činnosti,
- plán rozmístění a budování protipěchotních a protitankových výbušných zátarasů,
- plán rozmístění koutových odrážedů.

Úkoly ochrany a obrany letiště je možné procvičovat a prověřovat při taktických cvičeních, návčích a prověrkách bojové pohotovosti.

V plánech zdokonalování ochrany a obrany letiště jsou řešena opatření:

- boje s technickým a agenturním průzkumem nepřítele,

— strážního zajištění a proti vniknutí nepovolaných osob a malých diverzních skupin do prostoru letiště,

— obrany letiště proti napadení ze země a ze vzduchu,

— organizační a ostatní úkoly.

Opatření boje s technickým a agenturním průzkumem nepřítelů se uskutečňuje s cílem znemožnit nebo alespoň ztížit nepříteli možnosti získávat informace o letištích. Tyto úkoly jsou velmi náročné, vzhledem k tomu, že letiště je objektem se značnou rozlohou (600 až 800 ha). Jeho hlavními demaskujícími příznaky jsou typické a charakteristické objekty (vzletová a přistávací dráha, úkryty letounů, kontrolní věž a jiné), ale hlavně letový provoz. Proto praktická opatření v této oblasti byla zaměřena především na:

— dezinformaci o účelu jednotlivých objektů, počtech a typech bojové a speciální techniky, systému velení a spojení, radiotechnického zabezpečení, režimu života na letišti s důrazem na utajení příznaků uvádění leteckých útvarů do vyšších stupňů bojové pohotovosti,

— vyhodnocení možných prostorů vhodných pro pozorování letišť a zabezpečení kontroly těchto prostorů,

— ukrytí bojové a ostatní techniky v úkrytech a okopech, maskování bojové techniky a objektů s využitím normovaných a improvizovaných prostředků,

— oplocení zájmových prostorů letiště neprůhlednými materiály,

— výsadbu keřů v prostorech letiště,

— realizaci opatření klamně činnosti.

Úkol zkvalitňovat strážní zajištění a zamezit vniknutí nepovolaných osob a malých diverzních skupin do prostoru letiště je složitý. Z odolnějších letišť, vybudováním rozptylových prostorů vzrostl počet strážných objektů. Na z odolnějším letišti je v průměru 10 až 12 objektů s potřebou vytvořit odpovídající počet strážných stanovišť. Jednotlivé objekty jsou rozsáhlé. Např. prostor rozmístění jedné letky v železobetonových úkrytech je na ploše až 1000 krát 400 m. Ve větší míře je ke střežení nutné využívat volně se pohybujících strážních psů, budovat strážní věže a v některých úsecích části oplocení využívat jako signální stěny. Pro další zkvalitnění této oblasti bude vhodné ve větší míře využívat technických prostředků, které splňují náročné požadavky bez zvyšování počtů osob.

Opatření ve střežení musí úzce navazovat na **obranu letiště proti napadení ze země**.

Úkolem přímé obrany letiště je:

— zabránit vniknutí nepovolaných osob a záškodníků do prostoru letiště střežením důležitých objektů a pozorování přístupů k nim,

— ničit průzkumné a diverzní skupiny nepřítelů, kterým se podařilo proniknout do blízkosti letiště,

— zadržet motorizované a obrněné jednotky nepřítelů, které pronikly hloubkou sestavy pozemních vojsk do blízkosti letiště mimo účinný dostřel jejich zbraní na objekty letiště,

— spolu se silami a prostředky PVO letiště zabránit nebo ztížit vysazení vzdušných výsadků v prostorech letiště, jejich ničení za letu, při vysazení a rozvinování do bojových sestav.

Pouze samotné síly a prostředky letištního praporu určené k obraně letiště nemohou tyto úkoly úspěšně zabezpečit. Proto k pozemní obraně letiště se využívají vojáci z počtu všech útvarů a jednotek dislokovaných na letišti, kteří při vedení bojové činnosti stíhacím leteckým plukem mohou být v případě napadení nebo nebezpečí napadení letiště dočasně uvolněni.

Základem pozemní obrany letiště je jeho kruhová obrana jako celku i obrana jednotlivých objektů s vybudovanými opěrnými body a okopy a rozvinutým systémem palby. Systém musí být doplněn výbušnými a nevybušnými protipěchotními i protitankovými zátarasy, které se zřizují na nejvýhodnějších přístupových směrech k letišti v závislosti na terénu. Opěrné body se budují v takových vzdálenostech, aby znemožnily nepříteli ničit palbou z pěchotních zbraní techniku a objekty na letišti, tedy ve vzdálenosti 1500 až 2000 m od okrajů letiště. V závislosti na velikosti letiště je možné budovat 10 až 15 opěrných bodů. Jako nejvýhodnější pro kruhovou obranu se ukázalo budování dvou základních typů opěrných bodů. První typ je ze železobetonu, pro druhý se využívá železobetonových prefabrikátů z montovaných úkrytů.

K obraně proti pozemnímu nepříteli se předpokládá využívat i 30mm PLdvK, a to buď vedením palby z postavení zaujatých v systému letištní PVO nebo zasazením na ohroženém směru.

Velitelem pozemní obrany letiště se zpravidla určuje velitel letištního praporu, který řídí pozemní obranu z VS praporu. K zabezpečení aktivity pozemní obrany je vhodné vyčlenit pohyblivou zálohu, která se v případě napadení letiště zasazuje na ohroženém směru.

Na základě součinnostních dohod se dále k obraně letišť mohou využívat mostově letecké a tankové jednotky. K zabezpečení sládní obrany proti pozemnímu nepříteli je zapotřebí uskutečňovat společné nácviky všech útvarů dislokovaných na letišti i jednotek vyčleňovaných od vševojskových útvarů. K zabezpečení centralizovaného velení všem silám a prostředkům pozemní obrany je na letišti budováno spojení. Při organizování a řízení pozemní obrany je nutné, aby velitel letišť dovedl správně využít všech sil a prostředků k plnění tohoto úkolu.

Dalším z důležitých úkolů zkvalitňování ochrany a obrany letišť je zvýšení účinnosti jejich **protivzdušné obrany**.

Úder na letiště ze vzduchu lze očekávat od prvních okamžiků zahájení války. Letiště mohou být ničena ze vzduchu konvenčními i jadernými prostředky úderu taktických a operačně taktických raket, taktickým letectvem, řízenými střelami s plochou dráhou letu i kosmickými prostředky. V prvním pořadí budou pravděpodobně ničeny a umlčovány prostředky letištní PVO k vytvoření příznivých podmínek pro uskutečnění úderu na důležité objekty letišť. Hlavními objekty úderu zpravidla mohou být vzletové a přistávací dráhy, úkryty letounů a zodolněné sklady letecké munice, raket a pohonných hmot, nekrytá letecká technika, zabezpečovací a automobilní technika, postavení speciální technické skupiny, prostředky řízení a zabezpečení letového provozu, letištní budovy s důrazem na objekty, kde jsou ubytovány osádky letounů a technický personál. Konkrétní pořadí ničení jednotlivých objektů na letišti bude záviset především na věrohodnosti informací, které nepřítel o daném letišti získá.

Protivzdušná obrana letišť na vzdálených přístupech je organizována v rámci jednotného systému PVO členských států Varšavské smlouvy s využitím protiletadlových raketových prostředků a stíhacího letectva frontu a protivzdušné obrany státu. Důležitá je praktická obrana letišť před úderem ze vzduchu uskupením jednotek protiletadlového raketového vojska. Uskupení by mělo být sestaveno z různých typů protiletadlových raketových oddílů tak, aby byla zabezpečena protivzdušná obrana letišť od přízemních výšek až po stratosférické i jeho odolnost vůči rušení. Letiště, která jsou mimo prostory účinné působnosti protiletadlového raketového vojska, musí bránit stíhací letectvo frontu PVOS.

K zabránění činnosti stíhacího letectva proti úderným skupinám může taktické letectvo nepříteli **blokovat letiště** přehrazením dvojicí až rojem stíhacích letounů ve vzdálenostech do 10 až 12 km od letišť, mimo dosah letištní PVO. Cílem blokování je ničení především startujících a pojiždějících, ale i přistávajících letounů a tím vytvoření příznivých podmínek pro vlastní úderné skupiny. Tohoto způsobu lze předpokládat zejména u těch letišť, která nejsou bráněna palbou protiletadlového raketového vojska. Kromě toho může nepřítel vytvářet ochrannou clonu skupinou stíhacích letounů (krycí skupinou) přehrazením ve větší vzdálenosti od napadeného letiště s cílem zabránit zásahu stíhacího letectva proti úderným skupinám ze sousedních letišť.

Již v míru je vhodné ve více variantách rozpracovat systém deblokování letišť a konkrétní úkoly stanovit v plánech součinnosti. Praktické nácviky je účelné uskutečňovat v rámci taktických cvičení stíhacích leteckých pluků. Deblokování letišť je možné vykonávat v zásadě dvěma způsoby:

— **ze střehu ve vzduchu** — včasným vyvedením jednoho až dvou rojů stíhacích letounů z každého letiště do prostoru střehu při zjištění příznaků zahájení hromadného úderu,

— **ze střehu na zemi** — skupinou stíhacích letounů ze záložního nebo sousedního letiště.

Deblokování letišť se uskutečňuje ničením, popřípadě upoutáním bojem nepřátelských letounů blokujících letiště s cílem umožnit vzlet vlastních letounů z letiště.

V některých případech nelze vyloučit ani blokování letišť zaminováním vzletové dráhy a prostoru letiště časovanými pumami.

Přímá PVO letišť je určena proti úderům vedeným nepřátelským taktickým letectvem a řízenými střelami s plochou dráhou letu v malých a přízemních výškách. V současné době je možné k přímé obraně PVO letiště využít 30mm PLdvK, kulometů a palby samopalů. Z hlediska rozlohy letiště, rozmístění jednotlivých objektů a možnosti působení nepříteli tyto prostředky úkol plně nezabezpečují. Proto by bylo vhodné v dalším období doplnit PVO letišť protiletadlovými raketovými komplety. K posílení PVO jednotlivých letišť vyčleňují jednotky PVO frontu raketové nebo konvenční prostředky.

Velitelem PVO letiště je zpravidla určen zástupce velitele stíhacího leteckého pluku pro letecký výcvik, který řídí centralizovaně využití všech prostředků PVO letiště z VS pluku s důrazem na zajištění bezpečnosti vlastních stíhacích letounů především při návratu na letiště. PVO letiště se podílí i na ničení nepřátelských vzdušných výsadků spolu se silami a prostředky určenými pro pozemní obranu.

Ke ztížení podmínek nepřátelskému letectvu při vedení úderu na letiště s cílem snížit přesnost bombardování (ostřelování) a tím i následky napadení je výhodné bránit letiště **prostředky radioelektronického boje**. Tyto prostředky umožňují rušit VKV spojení taktického letectva v blízkosti letiště, víceúčelové palubní radiolokační stanice a palubní aparaturu radionavigačního systému TACAN a tak ztížit jejich přilet do prostoru letiště.

Maskování letiště, techniky a objektů se dělá ke ztížení možnosti nepříteli získávat poznatky vizuálního, vzdušného i kosmického průzkumu. K realizaci tohoto úkolu se využívá vlastností terénu, staví se oplocení částí letišť neprůhlednými ploty, vysazují se keře, dělají se kamuflážní nátěry a maskování letounů i ostatní techniky s využitím masek. Největším

problémem zůstává však maskování vzletových, přistávacích a pojižděcích drah.

Stále významnějším prvkem obrany letišť se stává **klamná činnost**. Vhodně a důsledně uskutečňovaná opatření mohou svést úder nepřátelského letectva, nebo jejich část, na klamné objekty a tak snížit následky napadení a zachovat bojeschopnost letectva. Toho je možné dosáhnout budováním klamných letišť (v prostorech stanovených centrálně) a budováním klamných objektů v prostorech obsazených letišť. Vzhledem k širokým možnostem soudobých průzkumných prostředků nepříteli je nezbytné zabezpečovat komplexní věrohodnost klamných objektů pro všechny druhy průzkumu. Opatření klamné činnosti organizačně i materiálně se musí připravit již v míru. K budování klamných objektů je nutné využívat technicky dokonalé makety bojové techniky, které mají stejnou radiolokační a spektrální odrazovou schopnost jako skutečná bojová technika. K plnění těchto úkolů lze vhodně využít i vyřazenou a poškozenou leteckou a zabezpečovací techniku. Pro zvýšení věrohodnosti této činnosti se klamné objekty mohou oživit letovým provozem, pohybem maket i zabezpečovací techniky.

Zvyšování účinnosti ochrany a obrany letišť vyžaduje přípravu a realizaci celé řady složitých a náročných organizačních opatření, úkolů personálního a materiálního zabezpečení, výstavby, přípravy velitelů a stábů i výcviku vojsk. Větší část z nich má dlouhodobý charakter a realizuje se postupně v několikaletém období. Důležitost a význam letišť pro soudobý boj stále narůstá. Charakter a obtížnost maskování letišť spolu s možnostmi nepříteli ničit a vyřazovat je zřetelně ne-

zbytnost pečlivě organizovat, všestranně zabezpečovat a zdokonalovat jejich ochranu a obranu.

V tomto článku jsem chtěl zobecnit některé zkušenosti z přípravy i realizace úkolů zdokonalování ochrany a obrany letišť u PVOS. Z nich vyplývá požadavek na velitele a štáby přistupovat k těmto otázkám s tvůrčí aktivitou, soustavně si zvyšovat teoretické znalosti a umět je využívat v praxi.